

VOOR VLAANDEREN IS DE FEDERALE STAATSSCHULD DÉ OPPORTUNITEITSKOST VAN BELGIË¹

Decennialange dramatische jaarlijkse transferten uit Vlaanderen naar Franstalig België via de Belgische staatsschuld nu ook internationaal wetenschappelijk bevestigd

Geert Jennes

Professor für Volkswirtschaftslehre

Hochschule Osnabrück - Universität für Angewandte Wissenschaften

Geaffilieerd onderzoeker Vives, KU Leuven

Begrotingstransfers van Vlaanderen naar Franstalig België vormden de voorbije decennia in het publieke debat steevast een ontvlambaar onderwerp, en er zijn daarover zelfs kampen van ‘believers’ en ‘disbelievers’ ontstaan. ‘Believers’ vindt men toevallig vooral in Vlaanderen en ‘disbelievers’ toevallig vooral in Franstalig België. Maar er bestaat ook in Vlaanderen nog altijd een belangrijk ‘kamp’ dat meent dat transfers via de federale begroting van Vlaanderen naar Franstalig België verwaarloosbaar en/of irrelevant zijn. Wetenschappelijke literatuur over andere landen spreekt dit echter tegen. Politici actief binnen de *centrale* overheid worden in elk land *lokaal* verkozen en proberen dus in elk land hun herverkiezing veilig te stellen door - meer of minder flagrant - geld naar hun kieskring te versluizen. En burgers wonen in elk land *lokaal* en transfers naar hun regio hebben grote impact op hun woon-, pendel- en werkgedrag. En in vele landen is er een rijker ‘noorden’ en een armer ‘zuiden’,² waardoor de uitbouw van de welvaartsstaat er geleid heeft tot belangrijke stromen van overheidsgeld daartussen, en het ‘zuiden’ heeft het ‘noorden’ daardoor nergens bijgebeend.

Toegepast op België: er blijkt een belangrijke cultuurgrens te bestaan tussen Vlaanderen en Franstalig België die maakt dat de Franstaligen sowieso niet erg geneigd zijn te komen werken in of om veel handel te drijven met het nijvere Vlaanderen. Deze cultuurgrens houdt daardoor de federale transfertenstroom van noord naar zuid in stand. Tot overmaat van ramp hebben de Franstalig Belgische politici in de jaren 70 de Belgische politieke partijen opgesplitst in een Franstalige en een Vlaamse variant, en hebben ze via de staatshervorming van 1970 een vetorecht voor hun minderheid verkregen over elk federaal beleid, inbegrepen beleid met impact op de geografische transfers. Daardoor is er in België naast een belangrijke economisch-culturele reden (de taalgrens tussen noord en zuid) ook een belangrijke politiek-culturele reden waarom transfers tussen het noorden en het zuiden wel degelijk belangrijk – en hardnekkig – zijn.

‘Het Monster van Loch Ness’ bestaat ...

Alsof het transfertenonderwerp nog niet ontvlambaar genoeg was, werd de voorbije jaren het debat voor wie nog kon of wou volgen extra gekruid door het opnieuw opduiken van het zogeheten Monster van Loch Ness: de bijkomende complicatie van de transfers van Vlaanderen naar Franstalig België *via de Belgische federale staatsschuld*. Die complicatie is zowel voor het ‘believer’-kamp als voor het ‘disbeliever’-kamp belangrijk gezien, *als* ze worden berekend, de transfers uit de Belgische staatsschuld veel en veel groter zijn dan de transfers die berekend worden wanneer men doet alsof zijn neus bloedt, d.w.z. alsof die staatsschuld niet bestaat of niet uitmaakt voor de omvang van de transfers. De recentste bekende studie die de transfers berekent alsof de federale begroting de voorbije decennia steeds in evenwicht is geweest, én die stelt (op blz. 85-91) dat deze

¹ Met dank aan Koen Algoed, Gert Bijmens, en Karl Drabbe voor opmerkingen op deze tekst. Alle fouten blijven uitsluitend voor rekening van de auteur.

² In vele landen die eerder in het noorden van Europa zijn gelegen, zoals Duitsland, het VK en de Noordse landen, is het zuiden rijker en het noorden armer.

veronderstelling niet uitmaakt voor de omvang van de transferten is de voor de rest zeer degelijke berekening van KU Leuven-economen André Decoster en Willem Sas uit 2017.³ Wij van het KU Leuven centrum voor regionale economie Vives zijn er echter onlangs in geslaagd het internationale wetenschappelijke tijdschrift over politieke economie en overheidsfinanciën *Kyklos* van het tegendeel te overtuigen.⁴ Onze recente publicatie betreft in feite slechts een officieel wetenschappelijke erkenning van een Vives *discussion paper* die al vroeger – toegegeven, met vallen en opstaan - tot stand was gekomen, en sinds 2015 onopvallend op de Vives-website⁵ staat: “Het Monster van Loch Ness” – de verbazende vermenigvuldiging van de begrotingstransfers als het bestaan van de grote Belgische federale staatsschuld niet langer ontkend wordt - bestaat dus *echt*.

... en het Monster is reusachtig en het wil maar niét weggaan

In ons *Kyklos*-artikel – net als in de eerdere *discussion paper* - komen wij tot de bevinding dat Vlaanderen *vele jaren van de voorbije decennia* maar liefst *3 tot 5% van het Belgische bruto binnenlands product (bbp)* naar Franstalig België (Brussel en Wallonië samen beschouwd) heeft overgedragen louter door het bestaan van de grote Belgische federale staatsschuld. 3 tot 5 procent van het Belgische bbp betekent maar liefst 5 tot 8 procent van het bbp van Vlaanderen. Dit komt neer op 13 tot 21 miljard euro per jaar in huidige euros, of 1900 tot 3300 euro per Vlaming per jaar. (Omdat Franstalig België kleiner is dan Vlaanderen zijn deze bedragen in euro per capita alsook deze percentages nog veel groter, d.w.z. nog spectaculairder voor Franstalig België dan voor Vlaanderen.)

Deze grote interregionale transferten uit de federale staatsschuld komen doordat op die staatsschuld de voorbije decennia vele jaren grote intrestlasten moesten worden betaald. Meerdere jaren dienden er zelfs *catastrofaal* veel intrestlasten te worden betaald, bijvoorbeeld intrestlasten van – echt waar - meer dan 11 procent van het Belgische bbp in elk jaar van de periode 1990-1993. Dit gevolg van jarenlang budgettair wanbeleid wordt de rentesnieuwbal genoemd: op den duur moet de overheid lenen om zijn intrestlasten te betalen. Onze redenering - die door *Kyklos* wordt bijgetreden - is nu dat intrestlasten – ook als die niet gigantisch zijn - transfers tussen Vlaanderen en Franstalig België genereren doordat er jaarlijks uiteraard een verschil is tussen:

- de federale intrestlasten die Vlaanderen *effectief heeft gefinancierd* (in de vorm van de grote belastingopbrengsten die het welvarende Vlaanderen jaarlijks levert aan de federale kas, waarmee die federale intrestlasten betaald worden) enerzijds;
- en de federale intrestlasten die Vlaanderen *zou hebben moeten financieren* als het enkel de intresten had moeten financieren die verschuldigd waren *op dat deel van de federale schuld dat in Vlaanderen ontstaan is* anderzijds.

We berekenden immers tot onze verbazing dat jarenlange Martens- en Dehaene-besparingen in de jaren 80 en 90 op den duur Vlaanderen jaar na jaar grote impliciete overschotten *binnen de federale begroting* deden boeken. Hierdoor had Vlaanderen zijn deel van de Belgische federale staatsschuld al tegen het einde van de jaren 90 volledig ‘afbetaald’. (Het Vlaamse deel van de federale staatsschuld zijnde de *gecumuleerde extra* federale uitgaven die Vlaanderen in de crisisjaren 70 en 80 genoten had vergeleken met zijn –toen kleinere- aan de federale kas geleverde belastingontvangsten.) Na ‘afbetaling’ van zijn deel van de federale staatsschuld tegen het einde van de jaren 90 hadden de

³ Zie http://www.andredecoster.be/wp-content/uploads/Rapport_Decoster_Sas-v-1.0.pdf

⁴ *Kyklos* houdt redactieraad vanuit de universiteit van Basel en die bestaat uit gereputeerde economen als George Akerlof, Tim Besley, Bruno en Rene Frey, Daniel Kahneman, en Hans-Werner Sinn. — Zie Jennes G., ‘Interregional Fiscal Transfers Resulting from Central Government Debt: New Insights and Consequences for Political Economy’. *Kyklos*. 2021;1–28. <https://doi.org/10.1111/kykl.12258>

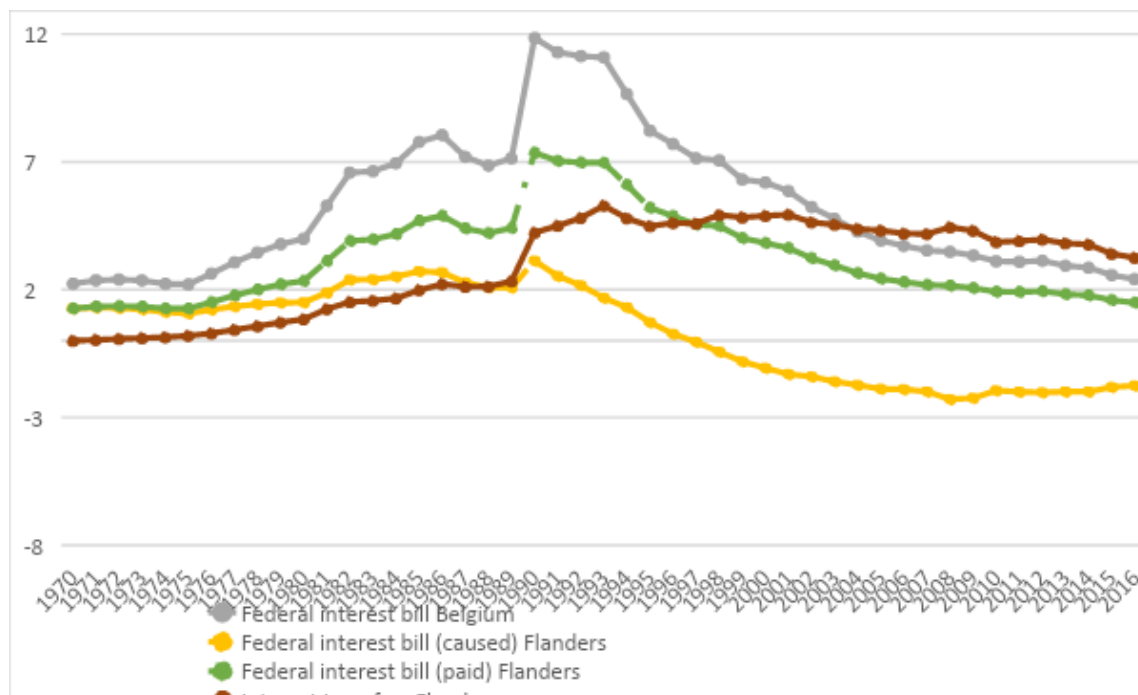
⁵ https://feb.kuleuven.be/VIVES/publications/discussion_papers/dp2015/vivesdiscussionpaper48

aanhoudende impliciete Vlaamse overschotten binnen de federale begroting in feite bovendien de Vlaamse belastingbetalers jaarlijks *intrestopbrengsten* moeten opleveren. (Als een burger minder uitgeeft dan dat hij 'opbrengt' voor zichzelf, kan hij dat overschot naar de bank dragen en krijgt hij er –tenminste in normale tijden- intrest op.) Echter, de Vlaamse belastingbetalers werden in werkelijkheid gedwongen werden jaar na jaar de facto grote federale intrestbetalingen te blijven financieren. Daardoor zijn de intresttransferten van Vlaanderen naar Franstalig België volgens onze berekeningen trouwens al jarenlang groter dan de gehele jaarlijkse federale intrestfactuur. (Franstalig België zou m.a.w. niet alleen de hele federale intrestfactuur voor zijn rekening moeten nemen, maar zou ook jaarlijks intresten moeten betalen aan de Vlaamse belastingbetalers in de vorm van een jaarlijkse korting op hun belastingfactuur.)

Onderstaande grafiek vat bovenstaande samen. (Bij gebrek aan cijfergegevens veronderstellen we dat er op de Belgische overheidsschuld aangegaan voor 1970 geen intresttransferten plaatsvinden. Daardoor zijn in de grafiek de intresttransferten in 1970 nul.)

{Bijschrift Grafiek:} **Transfers uit de federale intrestbetalingen van Vlaanderen naar Franstalig België (in procent van het Belgische bbp).**

- De kloof tussen het deel van de jaarlijkse federale intrestfactuur dat veroorzaakt werd door Vlaanderen (gele onderbroken lijn die in 1997 negatief wordt) en het deel van de jaarlijkse federale intrestfactuur dat effectief betaald wordt door Vlaanderen (groene onderbroken lijn) wordt jaar na jaar groter.
- Deze kloof vormt de jaarlijkse intresttransferten uit Vlaanderen naar Franstalig België (donkerrode onderbroken lijn die snijdt door alle lijnen), die vanaf 2005 zelfs groter zijn dan de totale jaarlijkse intrestfactuur op de Belgische federale overheidsschuld (grijze volle lijn).



Omdat de transfers die de éne verstrekt in 'huwelijk België' onvermijdelijk de transfers zijn die de andere ontvangt, komen we voor Franstalig België onvermijdelijk tot een vaststelling die tegengesteld is aan die voor Vlaanderen. Franstalig België bleef namelijk koppig jaar na jaar impliciete tekorten *binnen de federale begroting* boeken ondanks het noeste werk van de herstelregeringen-Martens en

-Dehaene. Daardoor gingen jaar na jaar (ook in verhouding) kleinere Franstalig Belgische bijdragen tot de federale intrestbetalingen dan die van Vlaanderen gepaard met een steeds oplopend aandeel van Franstalig België in de federale staatsschuld.

In contrast met onze 3 tot 5 procent kwamen Decoster en Sas in 2017 tot de vaststelling van transfers van Vlaanderen naar Franstalig België van ongeveer 1,5 procent van het bbp per jaar over de laatste decennia. Net als deze 1,5 procent lijkt onze eigen jaarlijkse 3 tot 5 procent van het Belgische bbp voor leken *peanuts* maar het gaat voor economen om enorme bedragen. (Inderdaad is zelfs de jaarlijkse 1,5 procent van Vlaanderen naar Franstalig België berekend door Decoster en Sas voor economen aanzienlijk. Brussel is een potentieel rijke veelvoudige hoofdstad, Wallonië ligt vlakbij het welvarende Vlaanderen, Vlaanderen dat bovendien een tekort aan arbeidskrachten heeft om zijn bloeiende economie draaiende te houden, en toch levert Vlaanderen nog jaarlijks aanzienlijke begrotingstransfers aan een Wallonië dat maar niet in Vlaanderen wil komen werken voor zijn geld, en zonder dat het verpauperende Brussel Vlaanderen –in tegenstelling tot wat buitenlandse hoofdsteden zouden doen- helpt in het verstrekken van die begrotingstransfers.) Merk uit bovenstaande grafiek ook op dat intresttransfers een fenomeen zijn waarvan je niet zomaar verlost geraakt: hoewel sinds de toetreding van België tot de eurozone de intrestvoeten waartegen de federale overheid kan lenen aanzienlijk zijn gedaald, zijn de intresttransfers merkwaardig koppig rond de 4 procent van het bbp blijven hangen.

Het is Vlaanderen dat België jaar in jaar uit mogelijk maakt

We berekenen bovendien dat tussen 1970 en 2016 (resp. het begin en het einde van de periode waarvoor we de nodige cijfers hebben kunnen verzamelen) Vlaanderen via de grote Belgische federale staatsschuld *cumulatief* tussen 2,5 en 5 keer zijn bbp heeft verloren. Kort door de bocht gezegd heeft het hardnekkige bestaan van de grote Belgische federale schuld sinds 1970 Vlaanderen totnogtoe 2,5 tot vijf jaar aan een stuk “voor niets doen werken” (en het tellen stopt niet).

Het verlies beloopt 2,5 keer het Vlaamse bbp als we alle federale intrestbetalingen verricht met belastingopbrengsten uit Vlaanderen (= een kost voor Vlaanderen) *en* alle Vlaamse overschotten binnen de federale begroting (= ook een kost voor Vlaanderen, want een overschot betekent meer belastingontvangsten moeten ophoesten dan dat men er uitgaven voor in ruil krijgt) uit het verleden ‘terugrekenen’ naar 2016 door gebruik te maken van een lage intrestvoet van 2,7 procent. (Dit is de laagste gemiddelde intrestvoet die gold op de totale federale schuld over de door ons beschouwde periode.) Het verlies loopt op tot zelfs bijna 5 keer het Vlaamse bbp als we alle federale intrestbetalingen verricht met belastingopbrengsten uit Vlaanderen en alle Vlaamse overschotten binnen de federale begroting ‘terugrekenen’ naar 2016 door gebruik te maken van een hogere intrestvoet van 6,7 procent. (Dit is het gemiddelde van de jaarlijkse intrestvoeten die golden op de totale federale schuld over de door ons beschouwde periode.) Natuurlijk, hoe hoger de intrestvoet tegen dewelke alle jaarlijkse Vlaamse verliezen uit het verleden binnen de federale begroting – Vlaamse intrestbetalingen en Vlaamse begrotingsoverschotten - zouden worden “belegd”, hoe groter het totaalbedrag op het einde van onze periode is...

Dat verlies nam dus niet alleen de vorm aan van jaarlijkse impliciete Vlaamse intrestbetalingen op federale schuld, schuld die het gevolg was van extra federale uitgaven vooral in Franstalig België – terwijl er op den duur in feite intrest *ontvangen* moest worden door Vlaanderen. Dat verlies nam na verloop van tijd ook en vooral de vorm aan van het jaar na jaar boeken van impliciete Vlaamse overschotten binnen de federale begroting – lees: van het leveren van meer federale belastingontvangsten dan dat federale overheidsuitgaven genoten werden. Hierdoor kon Franstalig

België impliciete federale begrotingstekorten blijven boeken zonder dat het totale Belgische federale begrotingstekort in de meeste jaren àl teveel de pan uitswingde. Lees: niet alleen financierde Vlaanderen decennialang massaal federale intrestbetalingen, het kon op de koop toe verschillende jaren niet eens genieten van de extra uitgaven in verhouding tot de intrestbetalingen die het gevolg waren van deze extra uitgaven. Neen, Vlaanderen verwezenlijkte ook nog eens binnen de federale begroting verschillende jaren impliciete *overschotten*. En het is precies dankzij deze Vlaamse vrijgevigheid/spaarzaamheid dat de Belgische transferunie het zich kon veroorloven jaar in jaar uit aan de financiële markten zulke slechte cijfers inzake globale overheidsfinanciën voor te leggen.

De oorzaak van het grote verschil tussen de twee bovenvermelde benaderingen van de berekening van begrotingstransfers – Decoster en Sas versus Vives - kan kortweg als volgt worden verwoord. De extra uitgaven die de federale overheid de voorbije decennia jaar na jaar heeft verricht ten gunste van Franstalig België door een begrotingstekort te lopen worden natuurlijk niet zoals in het geval van de traditionele transfers van Decoster en Sas *onmiddellijk in het huidige jaar* met belastingopbrengsten aangeleverd door Vlaanderen betaald. Neen, ze veroorzaken *uitgesteld, jaar na jaar in de toekomst* intrestlasten die buiten verhouding *jaar na jaar in de toekomst* door Vlaanderen met belastingopbrengsten worden betaald. Hierdoor wordt de pijn voor Vlaanderen even uitgesteld, maar de federale zachte heelmeeesters hebben stinkende wonden gemaakt. Dat de Belgisch federale staat de laatste decennia zijn schuld bijna nooit heeft afgebouwd creëerde een soort ‘wonderbaarlijke vermenigvuldiging’ of sneeuwbaaleffect. Dit keer gaat het niet zozeer om een sneeuwbal aan intrestlasten dan wel om een sneeuwbal aan *transferten* uit die intrestlasten van Vlaanderen naar Franstalig België.

Begrotingstransfers zijn geen ‘win-win’ maar een ‘lose-lose’

Het ‘disbeliever’-kamp brengt naar goede Vlaamse traditie tegen transfertenberekeningen onder meer in dat Franstalig België Vlaanderen ‘toch veel teruggeeft’ voor zoveel – verplichte - edelmoedigheid. Nochtans berekende het Planbureau onlangs dat Franstalig België jaarlijks slechts ongeveer 13 procent van de Vlaamse export koopt. (Voor maar liefst 87 procent van zijn export is Vlaanderen dus aangewezen op ‘the kindness of strangers’ die *niet* van Vlaamse begrotingstransfers genieten.) En nochtans toont de website van het KU Leuven Steunpunt Werk dat de mensen die in het nijvere Vlaanderen werken (en daardoor het grootste deel van de Belgische belastingopbrengsten leveren die de intrestlasten veroorzaakt in Franstalig België moeten financieren) al jaren slechts voor ongeveer 2 procent uit pendelaars uit het nochtans vlakbij gelegen en zeer werkloze Wallonië bestaan. (Pittigste anekdote in dit verband is dat de meest werkloze Waalse provincie Henegouwen grenst aan de meest werkzame Vlaamse provincie West-Vlaanderen, maar dat in West-Vlaanderen meer Fransen werken dan Henegouwers, Fransen die nochtans *niet* van Vlaamse begrotingstransfers genieten. Om maar van de nijvere Roemenen en Polen werkzaam in West-Vlaanderen te zwijgen.)

Dus, hoezo, ‘veel teruggeven’ in ruil voor de massale transfers? Een pijnlijke landkaart die we in dit verband vinden toont dat de Belgische taalgrens inderdaad een joekel van cultuurgrens is: het kan inderdaad niet aan onoverkomelijk grote pendelinspanningen liggen dat in België de werkloosheid aanzienlijk verschilt *zelfs tussen aan elkaar grenzende Vlaamse resp. Waalse en Brusselse gemeenten* langs quasi de gehele taalgrens:

<http://www.npdata.be/BuG/419-Werkloos-Leefloon/> (HIER GRAAG DE BETROKKEN KAART AJB. NOG BETER ZOU WERKZAAMHEIDSKAART ZIJN WANT WERKZAAMHEID IS RELVANTER DAN WERKLOOSHEID.)

Wetenschappers uit Duitsland, de VS en ook van Vives toonden de voorbije jaren zelfs het tegendeel aan van de stelling dat begrotingstransfers ‘zichzelf zouden terugverdienen’ voor de edelmoedige regio. Hoe meer transfers worden versluisd van rijkere naar armere streken, hoe meer de inwoners van die armere streken uiteraard worden aangemoedigd in hun armere streken te *blijven*, in plaats van hun arbeid te komen aanbieden in de transfertenverstrekkende productievere rijkere gebieden. Het slachtoffer hiervan zijn niet alleen de armere gebieden – via een blijvende armoedeval van hun inwoners – maar natuurlijk ook de rijkere gebieden – via gebrek aan arbeidskrachten uit de armere gebieden en slechtere levenskwaliteit/stress op het werk voor de bestaande inwoners van de rijkere gebieden.

Waarom de Vlamingen maar niet van de Belgische staatsschuld verlost geraken

De Belgische federale schuld lijkt dus de échte kost van België voor Vlaanderen, en *niet* zozeer de jaarlijkse extra federale uitgaven ten gunste van Franstalig België die *onmiddellijk* met Vlaams belastinggeld worden betaald (de ‘traditionele’ transfers van Decoster en Sas). De definitie die economen aan kost geven is opportuïteitskost: wat zou Vlaanderen met het aan België verloren geld allemaal niet hebben gedaan of kunnen doen? (Bijvoorbeeld, het gewoon teruggeven aan zijn burgers.) En zoals hierboven gezegd: dat de massale ontvangen transfers via de federale schuld economisch in het voordeel van Franstalig België hebben gewerkt is tot overmaat van ramp nog niet eens bewezen, eerder integendeel. (Laat staan dat deze transfers zoals de ‘disbelievers’ stellen in het voordeel van Vlaanderen zouden zijn geweest. Welk landsdeel ter wereld denkt er voordeel bij te doen cumulatief 2,5 tot 5 keer zijn volledig verdiende inkomen af te staan?) Echter, dat zal de zorg van de Franstalige politici allemaal nooit geweest zijn, want de enige zorg van een politicus in zogenaamde representatieve democratieën als helaas ook de Belgische is over de lastige horde van de volgende verkiezingen te springen. Het dus zou best weleens kunnen dat de chronische Belgische federale begrotingstekorten gewoon *de bedoeling* van politici geweest zijn. Franstalige politici konden er meer middelen naar hun kiezers mee versassen tegen dat de volgende verkiezingen plaatsvonden dan met begrotingsevenwichten,⁶ en Vlaamse politici konden er de pijn van extra belastingbetalingen hiervoor door hun kiezers mee over (minstens) de volgende verkiezingen tillen.

In december 1981 zeiden de Vlamingen eindelijk ‘het is nu welletjes geweest’ na het catastrofale federale beleid van de jaren 70,⁷ en ze stemden de roomsblauwe herstelregeringen-Martens-Gol in het zadel. Pittig detail: deze hadden geen parlementaire meerderheid aan Franstalige kant. Het zou nog jaren duren vooraleer deze herstelregeringen de federale schuld ook maar een beetje onder controle zouden krijgen. Zo was er in 1983 nog altijd paniek in de cockpit van de regering-Martens-Gol, met een op hol geslagen begrotingstekort van zegge en schrijve 18 procent van het Belgische bbp. Vlak voordien, in 1981, had kortstondig federaal minister van begroting Guy Mathot (PS) in zijn zwanenzang nog gesust dat de Belgische staatsschuld vanzelf ontstaan was en ook vanzelf zou verdwijnen. Een pupil van Jean Gol, Didier Reynders (PRL), zou decennia later de Franstalige minister van financiën zijn (en wat voor één, van 1999 tot 2011) die zich de vruchten van de euro-toetreding –na jaren van Dehaene-besparingen gerealiseerd in 1999- zou laten welgevallen. Een slinkend federaal primair saldo en vervolgens een aanhoudend federaal begrotingstekort naar het voorbeeld van Mathot (PS) lieten Reynders (PRL) permanent koud. En Reynders had in tegenstelling tot Mathot meestal geen enorme economische crises ter beschikking om een begrotingstekort mee te legitimeren.

Italië en de VS geraken ook maar niet van hun staatsschuld verlost...

⁶ Dit verklaart ook waarom het gros van de Belgische federale begrotingstekorten door extra ‘consumptieve’ uitgaven (sociale uitkeringen) werd aangedreven, en niet door investeringsuitgaven. Individuele burgers ervaren extra consumptieve uitgaven sneller en tastbaarder dan investeringsuitgaven. Handboeken economie schrijven nochtans lenen voor voor investeringsuitgaven, niet voor consumptieuitgaven.

⁷ Dat natuurlijk ook andere oorzaken heeft gehad dan ‘communautaire’.

Volgens de OESO had België een federale overheidsschuld van 111 procent van het bbp in 2016, het einde van onze berekeningsperiode. Merkwaardig is echter dat België een niet eens zo heel extreme variant is binnen een groepje van rijke landen waar in de centrale regering een minderheid van politici, die bovendien een armer landsdeel vertegenwoordigen, vrij permanent de macht hebben begrotingsevenwichten te beletten met het oog op maximalisatie van intransparante begrotingstransferten naar hun kieskringen. Terwijl de Franstalige Belgische partijen slechts 42 procent van de Belgische bevolking vertegenwoordigen, kunnen zij permanent het volledige federale beleid lamleggen als zij willen (en zelfs *elke afzonderlijke* Franstalige partij die deel uitmaakt van een federale regering kan dat op haar ééntje, en zo'n partij vertegenwoordigt natuurlijk nog veel minder dan 42 procent van de Belgische bevolking).

Een ander illustreerend voorbeeld is Italië, met een centrale-overheidsschuld van 149 procent van het bbp in 2016 volgens de OESO. In de jaren 80 werden de belangrijkste ministers van de toen dominante Italiaanse christendemocraten verkozen in de Mezzogiorno. De beroemdste politieke econoom ter wereld, wijlen Alberto Alesina, beweerde in de jaren 90 al dat de Italiaanse overheidsschuld vooral een vehikel was om begrotingsgeld te versluizen van Noord- naar Zuid-Italië.⁸

Het spectaculairste voorbeeld van de permanente 'exploitatie' van een rijker landsdeel door een armer landsdeel die centrale overheidsschuld kan zijn is misschien wel de VS. De VS had een federale overheidsschuld van 88 procent van het bbp in 2016 volgens de OESO, ondanks dat de VS een veel kleinere centrale overheid hebben dan bijvoorbeeld België en Italië. In deze evenzeer vreemde federatie moeten alle belangrijke federale wetten door de Senaat worden goedgekeurd. En laat daar nu via de 'filibustering' de 21 minst bevolkte staten volstaan om alle pogingen tot federale begrotingssanering en ander zinvol federaal beleid tegen te houden. Deze 21 staten zijn samen goed voor slechts een 12 procent van de Amerikaanse bevolking, ze zijn grosso modo eerder arm, en ze zijn grosso modo in de Senaat de laatste decennia vertegenwoordigd door de Republikeinse partij. Geen wonder dat ook in de VS de federale schuld -ook na de financiële crisis van 2009 en ondanks een 'boomende' economie- gestaag is blijven toenemen en richting Belgische proporties evolueert.

Belgische staatshervormingen: 'plus ça change...'

Centrale overheden creëren efficiëntie- en rechtvaardigheidsproblemen op vele plaatsen in de wereld, niet alleen in België. Na zes staatshervormingen heffen de Belgische federale overheden nog altijd ongeveer 80 procent van alle Belgische belastingontvangsten en genereren ze nog altijd ongeveer 80 procent van alle Belgische overheidsschuld. 'Are we running to stand still?' Als de Belgische staatshervormingen doortastender waren geweest, was Vlaanderen nu qua belastingautonomie vergelijkbaar geweest met een machtige Canadese provincie (we zeggen maar iets: British Columbia), een machtig Zwitsers kanton (we zeggen maar iets: Zürich), of een machtige Britse 'nation' (we zeggen maar iets: Schotland). Belastingautonomie is het gras dat dringend voor de voeten van de nog altijd massaal interregionale transfers genererende Belgische federale begroting dient te worden weggemaaid. Eindelijk een deftige belastingautonomie voor de Belgische deelstaten – en het daarmee gepaard gaande signaal van subsidiariteit: dat Franstalig België enkel duurzaam *op zichzelf* is aangewezen om Vlaanderen qua welvaart bij te benen- zou een voldoende voorwaarde zijn om het wel degelijk bestaande 'Monster van Loch Ness' van de massale Belgische begrotingstransferten, voorgoed de kop in te drukken. Subsidiariteit als "ga niet aan je broer of je ouders vragen waarvoor je het talent hebt om *zelf* te werken" is echter nooit een populair idee geweest onder onze Franstalige landgenoten.

⁸ Alesina, A. & Perotti, R. (1994) The political economy of budget deficits. IMF working paper.